

ІРИНА ЛОРЕНЦ,
студентка 5 курсу ІФЖ

О. В. РУДЮК,
доцент

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ТВОРЧОСТІ ДЖОНА ФАУЛЗА В ДУСІ ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОЇ ЕСТЕТИКИ

У статті висвітлено актуальні питання, пов'язані з виникненням та розвитком творчості Джона Фаулза, постмодерністські, психічні, філософські, етнічні ідеї: вони містять елементи реконструкції багатьох світоглядних схем, що сягають, з одного боку міфологічного підґрунтя, а з іншого – співвідносяться з традицією новітніх постмодерних концепцій мистецтва.

Літературне визнання англійський романіст Джон Фаулз почав здобувати десятиліттям пізніше, ніж інші письменники його покоління. У колі визнаних європейських митців-постмодерністів постать Джона Фаулза є прикметною і знаковою, тож не дивно, що в останні роки його творчий доробок стає предметом дослідження багатьох науковців. Зокрема, відзначаються філософський, етичний підтексти письма, психологічний, міфологічний, інтелектуальний, ігровий аспект творів, сповнених складної системи символів та міфологем. Загалом творчість Фаулза часто класифікують у якості комплексної: непересічний майстер художньої версифікації, він віртуозно моделює практично усі форми оповіді, вільно володіючи інструментарієм «реалістичних», «магічних», «інтелектуальних», «детективних» прийомів. Можливо, саме ця риса і визначає Фаулза як культового письменника другої половини ХХ століття. Починаючи з «Колекціонера», він стає главою англійського постмодернізму, поступово виводить постмодерністську прозу із субкультурного «підпілля» на широкий читацький загал. Крім того, романи Джона Фаулза формулюють загально філософські проблеми людського буття, утверджують ідею екзистенційного вибору та свободи як головного життєвого ідеалу. На тлі ідейно-естетичної еволюції Фаулза-митця помітна тенденція художнього ускладнення екзистенційних проблем, що, природно, відбивається на еволюції його постмодерних оповідних форм.

Художня завуальованість та мінливість прозової структури – риса, якої все більше й більше набуває письмо Фаулза, від більш-менш «прозорого» «Колекціонера». Обґрунтування тісних взаємин філософського-естетичного змісту та сюжетно-композиційної і стильової колізії у творах Фаулза складає безпосередню мету пропонованої розвідки. У концепції філософії екзистенціалізму людина, як відомо, є

«покинутою» й «забутою» серед світу, вона трагічно самотня і приречена самотійно робити свій вибір та нести відповідальність за нього. У краєх своїх тенденціях екзистенціалізм намагається відродити в людині почуття власної унікальності, розуміння цінності страху як протиотрути від інтелектуального самовдоволення і розуміння того, що їй потрібно навчитися обирати та скеровувати сенс свого життя. Численні герої Фаулза (Міранда, Ніколас, Ерфе, Чарльз Смітсон) стикаються з моментом саме такого екзистенційного вибору, переймаються існуванням, визначають сенс власних життєвих ситуацій і несуть відповідальність за це визначення. Як зазначають дослідники творчості Фаулза (С. Павличко, В. Івашева, Н. Жлуктенко, Б. Еріксон.), у романах письменника знайшли своє втілення екзистенційні концепції абсурдності світу та моделі протистояння йому. Основними темами і проблемами, що турбують Джона Фаулза, літературознавці вважають проблему взаємин людини і мистецтва (дослідження природи «реального» і «творчого»), проблему відчуження у творчості. Фаулза цікавить зв'язок літератури з політикою взагалі й соціальними проблемами зокрема, суспільне ставлення до жінки та шляхи самоствердження її як рівноправної вільної особистості, теоретичні проблеми «смерті» або «не смерті» тощо.

Головною наскрізною філософсько-літературною проблемою письменника є власне художня творчість. Джон Фаулз-митець не випадково проводить своєрідний експеримент з оповідними формами. Він впроваджує різноманітні сюжетні, образно-стильові засоби, що створюють неповторну духовну атмосферу його прози, використовує різні типи романної оповіді з однією метою: утвердження свободи як витоку і як наслідку творчого процесу. світоглядною та художньою основою творів Фаулза небезпідставно вважається принцип гри. Цей прийом, що сягає коренів мистецтва, С. Павличко називає філософською моделлю буття, де реальність і культура обожнюються грою. Персонажі Фаулза (у романах «Маг», «Колекціонер») проходять своєрідне випробування у вигляді тестів-вистав.

Для Джона Фаулза гра обставин, характерів, подій не є тільки художнім прийомом. Мотив гри чіткіше окреслює проблему сенсу життя, істинності буття та ідентифікації особистості. Відомо, що постмодерністська творча свідомість проявляється на різноманітних оповідних рівнях. Зовнішній рівень – це наскрізне цитування, обігрування міфів, відомих сюжетів, уставлених реалій культури. У постмодерні спостерігається тенденція до синкретизму, злиття різних видів мистецтва, до єдності жарнів (образотворче мистецтво переплітається з музикою, театр – з літературою). Проза Фаулза – це романи, які доволі спільні за проблематикою, типами конфліктів і водночас вражають читачів і критиків несхожістю художньої манери. Реальність – сучасна чи історична – у творах Фаулза ніколи не була об'єктом однолінійного показу фактів і подій, мотиви вчинків і почуттів його персонажів не визначити простою формулою «причина – наслідок». Метафора, алегорія, міф, іронічна гра постійно слугують прозіку в пізнанні життя, але не менш упевнено володіє він прийомми реалістичної деталі, соціального узагальнення, політичного гротеску. В

прозі Фаулза виразно заявляють про себе такі риси новітнього роману, як інтелектуалізація його змісту й форми, зростання його пізнавальної енергії внаслідок поєднання факту й вигадки, документального й фантастичного. Високий мистецький авторитет Фаулза зумовлений його глибоким розумінням невичерпних внутрішніх ресурсів роману, усвідомленням свого права на експеримент у відтворенні дійсності. Чутливе ставлення до соціальних, ідейних, моральних запитів сучасності, зрештою, визначило той широкий спектр естетичних принципів і прийомів, якими багата творча палітра Фаулза.

И. Лоренц. Интерпретация творчества Джона Фаулза в духе постмодернистской эстетики.

В статье освещены актуальные вопросы, связанные с возникновением и развитием творчества Джона Фаулза, постмодернистские, психические, философские, этнические идеи: они содержат элементы реконструкции многих мировоззренческих схем, достигающих, с одной стороны мифологической почвы, а с другой – соотносятся с традицией новейших постмодернистских концепций искусства.

I. Lorents. The interpretation of John Faulz's work as inspirit of post-modernism aesthetics.

The article deals with current issues related to the emergence and development works of John Fowles, postmodern, psychological, philosophical, ethical ideas: they contains elements of many philosophical reconstruction schemes that reach on the one hand the mythological subsoil, on the other – are correlated with tradition advanced concepts postmodern art.

Список використаної літератури:

1. Вельш В. «Постмодерн». Генеалогия и значение одного спорного понятия // Путь. – 1992. – № 1. – С. 109–136.
2. Кіндзерська Ю. Концепція існування в романі Джона Фаулза «Колекціонер» // Мандрівець. – 2002. – №2. – С. 41–45.
3. Козюра О. Проблематика і поетика роману Джона Фаулза «Колекціонер» // Зарубіжна література. – 2007. – № 9 – С. 44–46.
4. Козюра О. Ідейні та образно-стильові засоби постмодерністського роману: на прикладі творчості Джона Фаулза // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 2004. – № 4. – С. 23–26.

